

Commissie voor de
milieueffectrapportage

Drinkwaterwinning Salland Diep

Advies over reikwijdte en detailniveau van het milieueffectrapport

11 mei 2023 / projectnummer: 3703

1 Advies voor de inhoud van het MER

De provincie Overijssel wil nieuwe gebieden aanwijzen voor aanvullende drinkwaterwinning uit diep grondwater uit het gebied Salland Diep. Dit is nodig omdat de vraag naar drinkwater snel stijgt waardoor knelpunten in de drinkwatervoorziening optreden. Er zijn drie kansrijke gebieden geselecteerd (zie figuur 1), voor de winning van minimaal 2 miljoen m³ grondwater per jaar. Voor het besluit hierover wordt een plan-milieueffectrapport (MER) opgesteld. De provincie Overijssel heeft de Commissie voor de milieueffectrapportage gevraagd te adviseren over de inhoud van het op te stellen MER.

Essentiële informatie voor het MER

De Commissie beschouwt de volgende punten als essentiële informatie in het MER. Dat wil zeggen dat voor het meewegen van het milieubelang in het besluit het MER in ieder geval onderstaande informatie moet bevatten:

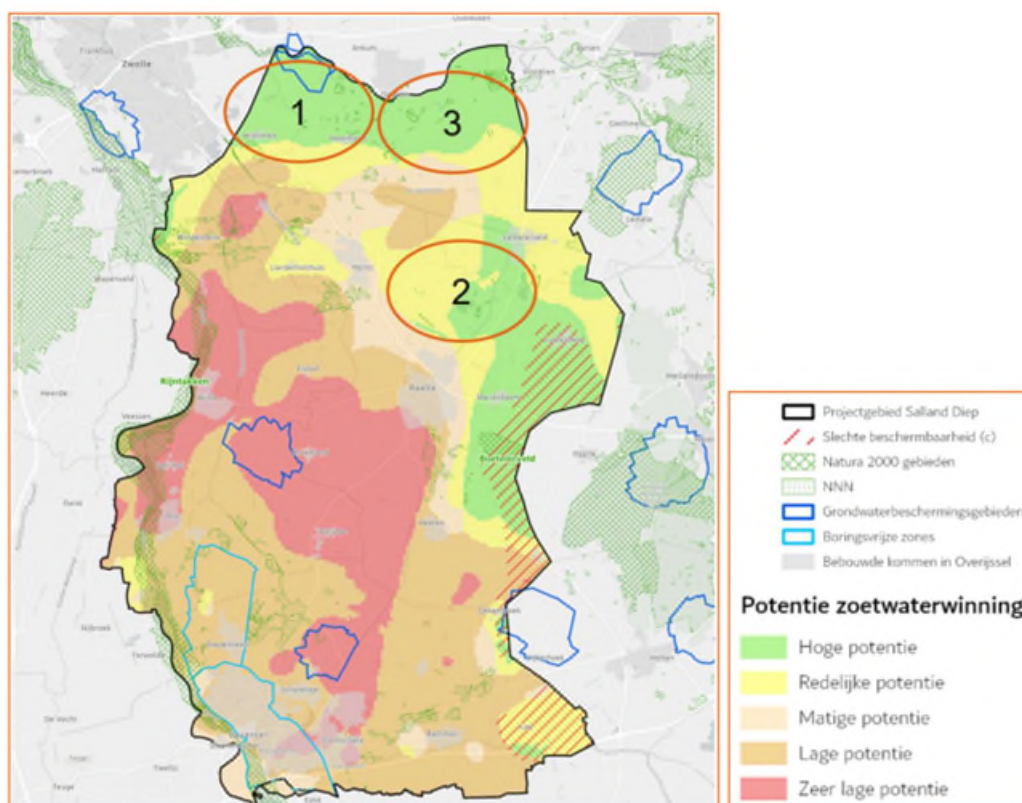
- **Inzicht in de samenhang tussen de grondwaterwinning en de adaptieve drinkwaterstrategie Overijssel.** Strategische afwegingen voor de drinkwaterwinning vinden plaats in het kader van de 'adaptieve strategie'.¹ Breng in beeld welke rol het milieubelang daarbij speelt. Onderbouw op basis hiervan de keuze voor en de afbakening van de drinkwaterwinning in het Salland Diep.
- **Randvoorwaarden voor de grondwaterwinning.** Breng vanuit het oogpunt van 'duurzaam grondwaterbeheer' de randvoorwaarden voor de winning in beeld. Besteed daarbij aandacht aan de bescherming van grondwaterlichamen (volgens de Kaderrichtlijn Water) en de toenemende druk op de natuur door verdroging (Natura 2000, Natuurnetwerk Nederland).
- **Alternatieven om drinkwatervoorziening te optimaliseren.** Bepaal op basis van de randvoorwaarden de maximaal winbare hoeveelheden per zoekgebied. Gebruik dit onderzoek om drinkwaterwinning Salland Diep te optimaliseren, in samenhang met de 'adaptieve strategie'.
- **Cumulatieve effecten.** Beoordeel de effecten van de alternatieven in cumulatie met andere bestaande en nieuwe grondwateronttrekkingen, zoals toenemende onttrekkingen voor beregening en ontwikkelingen in Gelderland in het kader van de aanvullende strategische grondwatervoorraden.

Besluitvormers en insprekers lezen in de eerste plaats de samenvatting van het MER. Daarom verdient dit onderdeel bijzondere aandacht. De samenvatting moet als zelfstandig document leesbaar zijn en een goede afspiegeling zijn van de inhoud van het MER.

In de volgende hoofdstukken beschrijft de Commissie in meer detail welke informatie het MER moet bevatten. Ze bouwt in haar advies voort op de Notitie Reikwijdte en Detailniveau (NRD). Ze herhaalt slechts punten die al in de NRD aan de orde komen als dat voor een goed begrip van het advies nodig is of als ze voorstelt de aanpak op onderdelen aan te passen.

---

¹ De adaptieve drinkwaterstrategie Overijssel maakt geen onderdeel uit van deze m.e.r.-procedure. Binnen de context van deze strategie worden wel afwegingen gemaakt waarbij de belangen van milieu, natuur en duurzaam grondwaterbeheer een grote rol spelen.

Figuur 1 Technische potentiekaart boringsvrije zone Salland Diep en zoeklocaties (bron: NRD)

Aanleiding MER

De provincie Overijssel wil een of meer kansrijke gebieden voor aanvullende drinkwaterwinning uit diep grondwater selecteren in het gebied Salland Diep. Deze worden ruimtelijk verankerd in de provinciale omgevingsvisie of de provinciale omgevingsverordening. De minimale winningshoeveelheid is 2 miljoen m³/jaar. Voor de besluitvorming hierover wordt een plan-milieueffectrapport (MER) opgesteld, omdat de omgevingsvisie en/of -verordening kaderstellend zijn voor toekomstige grondwaterwinningen. Onttrekking van grondwater is plan-m.e.r.-plichtig bij een onttrekking vanaf 1,5 miljoen m³ per jaar (D15.2). Een plan-m.e.r. is ook nodig omdat vanwege mogelijke gevolgen voor Natura 2000-gebieden een Passende beoordeling moet worden opgesteld.

Rol van de Commissie

De Commissie is onafhankelijk, bij wet ingesteld en adviseert over de inhoud en de kwaliteit van het MER. Zij stelt voor ieder project een werkgroep samen van onafhankelijke deskundigen. Ze schrijft geen milieueffectrapporten, dat doet de initiatiefnemer. Het bevoegd gezag – in dit geval Provinciale Staten van Overijssel – besluit over de wijziging van de omgevingsvisie en/of -verordening.

De samenstelling en de werkwijze van de werkgroep van de Commissie en verdere projectgegevens staan in bijlage 1 van dit advies. De projectstukken die bij het advies zijn gebruikt staan op de website. Deze zijn te vinden door nummer 3703 op www.commissiemer.nl in te vullen in het zoekvak.

2 Context, samenhang en besluitvorming

2.1 Nieuwe Omgevingsvisie Overijssel

De Provincie Overijssel werkt momenteel aan een nieuwe omgevingsvisie en -verordening. In 2022 is de eerste fase daarvan afgerond, waarmee het 'fundament' voor de visie is vastgesteld. In fase 2 wordt dit in samenwerking met andere partijen verder uitgewerkt.

De Omgevingseffectrapportage (OER) fase 1 voor de nieuwe omgevingsvisie² maakt duidelijk dat kwaliteit en kwantiteit van het (grond)water in de huidige situatie sterk onder druk staan. Grote delen van de provincie zijn kwetsbaar voor verdroging. Klimaatverandering versterkt dit, direct maar ook indirect door een grotere aanspraak op de (grond)watervoorraad door bijvoorbeeld de landbouw. Het OER fase 1 stelt bovendien: "een bevolkingstoename in geheel Overijssel leidt tot een hogere watervraag aan het drinkwaternet. Het uitbreiden van de wincapaciteit van Vitens zet mogelijk de grondwatervoorraad verder onder druk". Het OER fase 1 beschrijft hiervoor nog geen oplossingsrichtingen.

2.2 Adaptieve drinkwaterstrategie Overijssel

In 2020 heeft de provincie Overijssel in samenwerking met de waterschappen Drents Overijsselse Delta en Vechtstromen en drinkwaterbedrijf Vitens een 'adaptieve strategie' voor de drinkwatervoorziening in Overijssel ontwikkeld.³ De hoofdoelstelling van de adaptieve strategie is te komen tot een robuuste en duurzame drinkwatervoorziening voor Overijssel. Gezien de toename van de vraag naar drinkwater (groei van het aantal inwoners en groeiende vraag vanuit het bedrijfsleven), in combinatie met klimaatverandering en andere opgaven is dit complex. In de huidige situatie doen zich al knelpunten door verdroging, verzilting en vervuiling met nitraat of gewasbeschermingsmiddelen voor, waardoor huidige onttrekkingen onder druk staan. Tijdens de droge zomers van de afgelopen jaren werd al meer grondwater onttrokken dan is vergund.⁴

In het kader van de adaptieve strategie zijn verschillende toekomstscenario's (maximaal, trend, minimaal) onderscheiden (zie ook figuur 1 van de NRD).⁵ Vervolgens zijn zogenaamde adaptatiepaden (strategieën) voor de lange termijn ontwikkeld. Afhankelijk van de werkelijke ontwikkeling van de drinkwatervraag zullen regelmatig keuzes moeten worden gemaakt over de daadwerkelijk te nemen maatregelen.

---

² Nieuwe Omgevingsvisie Overijssel; Omgevingseffectrapportage - OER fase 1; Provincie Overijssel, 15 juni 2022.

³ Rapportage opgesteld door Deltares in opdracht van de provincie Overijssel, 13 augustus 2020.

⁴ Dit blijkt onder andere uit het RIVM-rapport 'Waterbeschikbaarheid voor de bereiding van drinkwater tot 2030 – knelpunten en oplossingsrichtingen' (2023).

⁵ De adaptieve strategie beschrijft, naast maatregelen die kunnen leiden tot vermindering van de vraag, een groot aantal mogelijke maatregelen om aan de toenemende vraag te voldoen. De NRD geeft aan dat daarin onderscheid is gemaakt tussen maatregelen voor de korte, middellange en lange termijn:

- Voor de korte termijn wordt ingezet op het volledig benutten van bestaande vergunningen voor grondwaterwinning.
- Voor de middellange termijn wordt ingezet op het benutten van bestaande strategische (grondwater)reserves, uitbreiden van bestaande vergunningen en (tijdelijke) import van drinkwater.
- Voor de lange termijn worden vooral alternatieve bronnen, zoals oppervlaktewater, brakwater en RWZI-effluent, onderzocht.

De Commissie constateert dat de rol van het milieubelang bij de totstandkoming van de adaptieve strategie en de daarbinnen te maken strategische afwegingen (nog) niet duidelijk is. De Commissie beveelt aan om hieraan in het OER voor de nieuwe omgevingsvisie en -verordening alsnog invulling te geven.

2.3 Samenhang en onderbouwing drinkwaterwinning Salland Diep

Binnen het kader van de adaptieve strategie valt op dat in de NRD een beperkte reikwijdte voor het alternatievenonderzoek is gekozen. Behalve drie zoeklocaties binnen de 'boringsvrije zone' Salland Diep⁶ worden andere bronnen voor drinkwatervoorziening en andere gebieden voor winning van (diep) grondwater niet in het onderzoek betrokken.⁷

In algemene zin is duidelijk dat de drinkwatervoorziening binnen Nederland onder druk staat. Onderzoeken gericht op het verminderen van de kwetsbaarheid van de drinkwatervoorziening door inzet van meerdere of nieuwe bronnen zijn noodzakelijk om de verdere groei van de drinkwatervraag op de middellange termijn te kunnen opvangen en de leveringszekerheid te kunnen garanderen. Het belang van drinkwatervoorziening moet worden afgewogen in samenhang met andere grondwatergerelateerde functies, zoals landbouw, natuur en bodemenergie.⁸ Recente natuurdoelanalyses maken bijvoorbeeld duidelijk dat in veel gebieden Europese natuurdoelen niet gehaald worden. Dit vraagt onder andere om een nauwkeurige analyse en beoordeling van bestaande winningen.

De Commissie kan zich voorstellen dat de urgentie voor de drinkwatervoorziening zo groot is dat het voornemen per definitie noodzakelijk is om te voorzien in de behoefte, onafhankelijk van andere maatregelen die in het kader van de adaptieve strategie worden genomen. Het MER moet dan wel aantonen in hoeverre het voornemen een 'no-regret' maatregel is. De (milieu)effecten van het voornemen spelen daarbij een cruciale rol.

Om deze reden vindt de Commissie het essentieel dat het MER inzicht geeft in de samenhang tussen de drinkwaterwinning Salland Diep en de (overige onderdelen van de) adaptieve strategie, de besluitvorming daarover en de rol die het milieubelang daarbij speelt. Beschrijf in het MER de achtergrond en noodzaak van de adaptieve strategie, op basis van actuele inzichten en prognoses over de vraag naar en de beschikbaarheid van drinkwater⁹, de gevolgen van klimaatverandering en ontwikkelingen in wet- en regelgeving en beleid (zie ook paragraaf 3.2 van dit advies). Onderbouw de te verwachten ontwikkeling van de drinkwatervraag en gebruik daarbij de resultaten van monitoring.¹⁰ Geef aan welke

---

⁶ Boringsvrije zones worden – evenals waterwingebieden en grondwaterbeschermingsgebieden – aangewezen in de provinciale milieu- of omgevingsverordening. In waterwingebieden zijn alleen activiteiten in het kader van de grondwaterwinning zijn toegestaan. Een grondwaterbeschermingsgebied is een bufferzone rondom het waterwingebied. Rondom het grondwaterbeschermingsgebied is vaak een boringsvrije zone opgenomen. Binnen de boringsvrije zone kan bijvoorbeeld het hebben van een boorput of het dieper graven dan een bepaalde diepte verboden zijn.

⁷ In enkele zienswijzen wordt aangedrongen op verbreding van de reikwijdte van het MER, door ook alternatieven te onderzoeken die uitgaan van andere bronnen voor drinkwater.

⁸ In enkele zienswijzen wordt gevraagd om een integraal perspectief en verbanden met andere (gebieds)processen.

⁹ Denk hierbij aan het recente RIVM-rapport 'Waterbeschikbaarheid voor de bereiding van drinkwater tot 2030 – knelpunten en oplossingsrichtingen' (2023) en onderzoek van de Rekenkamer Oost Nederland 'Als elke druppel telt: grondwateronttrekkingen en verdroging in Overijssel en Gelderland' (september 2022).

¹⁰ Figuur 1 in de NRD geeft inzicht in de gemeten ontwikkeling van de drinkwatervraag en de prognose van de benodigde hoeveelheden (vergunningruimte) voor verschillende scenario's.

maatregelen voor de korte, middellange en lange termijn worden genomen of overwogen en hoe het milieubelang wordt meegewogen bij te maken keuzes.

Geef op basis hiervan een onderbouwing van de afbakening van het voornemen (drie zoeklocaties voor grondwaterwinning in Salland Diep) in de context van de adaptieve strategie. Ga daarbij in op:

- de mate waarin keuzes in het kader van de adaptieve strategie van invloed kunnen zijn op de vraag naar drinkwater in het algemeen of in specifieke gebieden en daarmee op het voornemen;
- het risico dat de focus op grondwaterwinning in Salland Diep ertoe leidt dat het onderzoeken van alternatieve bronnen voor de drinkwatervoorziening wordt uitgesteld;
- de mate waarin het voornemen kan leiden tot vermindering van (verdrogings)schade door bestaande (ondiepe) winningen.

2.4 Te nemen besluit(en)

De NRD geeft aan dat nog niet vaststaat voor welk besluit of welke besluiten het MER wordt opgesteld. Wel is aangegeven dat besluitvorming zal plaatsvinden door de provincie Overijssel. Mogelijk leidt de verkenning tot een herziening van de omgevingsvisie (wijziging begrenzing boringsvrije zone Salland Diep) en/of van de omgevingsverordening.

Geef in het MER aan voor welk besluit of welke besluiten het MER de basis zal vormen. Besluitvorming over de grondwaterwinning uit het Salland Diep hangt sterk samen met strategische afwegingen en besluiten die in het kader van de adaptieve strategie worden genomen. De rapportage 'Adaptieve strategie drinkwater Overijssel' geeft inzicht in mogelijke strategieën, maar het is nog niet duidelijk wanneer, waarover en door welke partijen besluiten worden genomen. Geef hier in het MER voor zover mogelijk inzicht in, zodat duidelijk wordt hoe het besluit over Salland Diep hiermee samenhangt.

Geef inzicht in de vervolgbesluiten die nodig zijn om de winning van grondwater op de betreffende locaties daadwerkelijk mogelijk te maken en geef aan of hierbij m.e.r. of m.e.r.-beoordeling aan de orde kan zijn. De Commissie geeft in overweging om het MER zodanig op te stellen dat de informatie daarin – met een relatief eenvoudige aanvulling en actualisatie – ook kan worden gebruikt voor de vergunningverlening bij individuele winningen.

3 Doel, beleid en randvoorwaarden

3.1 Doelstelling drinkwaterwinning Salland Diep

Volgens de NRD (p. 6) is het doel van de verkenning Salland Diep: 'te komen tot een zorgvuldige afweging tussen kansrijke gebieden voor aanvullende drinkwaterwinning in het Salland Diep'. De NRD bevat geen concrete kwantitatieve doelstelling voor het voornemen. Wel is aangegeven dat een nieuwe grondwaterwinning een minimale capaciteit van 2 miljoen m³ per jaar moet hebben.

Zoals in hoofdstuk 2 aangegeven is het vanuit het oogpunt van 'duurzaam grondwaterbeheer' belangrijk om de doelstelling van het voornemen in het MER nadrukkelijk

in relatie te zien met de adaptieve strategie. De Commissie beveelt aan om geen 'harde' kwantitatieve doelen per zoekgebied vast te stellen, maar het MER te gebruiken om te bepalen welke hoeveelheden (maximaal) gewonnen kunnen worden binnen acceptabele grenzen en randvoorwaarden. Dit sluit aan bij de werkwijze in paragraaf 2.5 van de NRD, waarin is aangegeven dat verschillende iteratieslagen worden uitgevoerd op basis van de effectbeoordeling. Zie verder hoofdstuk 4 van dit advies.

3.2 Beleid en randvoorwaarden

Om te bepalen welke hoeveelheden acceptabel zijn is het nodig om vooraf de grenzen en randvoorwaarden hiervoor vast te stellen. Deze randvoorwaarden kunnen betrekking hebben op duurzame winning van zoetwater (sluitende waterbalans, zonder dat verzilting optreedt), duurzaam beheer van grondwaterreserves en het voorkómen van negatieve effecten.

Geef in het MER inzicht in wet- en regelgeving en beleidskaders die relevant zijn voor de voorgenomen grondwaterwinningen. Geef aan welke randvoorwaarden en uitgangspunten voor het voornemen hieruit voortkomen. Denk daarbij onder andere aan:

- Wetgeving en beleid ten aanzien van Natura 2000-gebieden. Besteed daarbij niet alleen aandacht aan de huidige staat van deze gebieden, maar ook aan de voorwaarden om aan de instandhoudingsdoelstellingen te (blijven) voldoen.¹¹
- Randvoorwaarden op grond van de Kaderrichtlijn Water (KRW). De KRW schrijft voor dat 'geen achteruitgang' van oppervlaktewater- en grondwaterlichamen mag plaatsvinden.¹² Ook is van belang dat de KRW-doelen tijdig (in 2027) worden gehaald.
- Rijksbeleid, zoals de Structuurvisie Ondergrond (STRONG) en daaruit voortkomende strategische grondwaterreserves¹³, de Nationale Omgevingsvisie¹⁴, beleidsbrief 'Water en Bodem Sturend', programma Bodem en Ondergrond, Deltaprogramma ruimtelijke adaptatie en het Nationale Programma Landelijk Gebied (NPLG).
- Provinciaal en regionaal beleid, zoals de vigerende en nieuwe omgevingsvisie (in ontwikkeling), het provinciale programma landelijk gebied (in ontwikkeling), het provinciaal bodembeschermingsbeleid, beleid voor het Nationaal Natuurwerk (natuurbeheerplan Overijssel), de Omgevingsverordening Aanvullende Strategische Voorraden (ASV) Gelderland en waterbeheerprogramma's van de Waterschappen.
- Randvoorwaarden en uitgangspunten op basis van knelpunten die zich in de huidige situatie voordoen, zoals verdroging, verzilting en zettingsschade door bestaande grondwaterwinningen.

---

¹¹ Maak hierbij voor zover mogelijk gebruik van de natuurdoelanalyses die zijn of worden opgesteld voor (stikstofgevoelige) Natura 2000-gebieden.

¹² Dat wil zeggen dat een oppervlaktewaterlichaam voor geen enkele maatlat een kwaliteitsklasse achteruit mag gaan, ook niet tijdelijk. KRW-maatlatten worden gebruikt voor de beoordeling van de kwaliteit van natuurlijke watertypen en bestaan uit vijf klassen (slecht, ontoereikend, matig, goed, zeer goed).

¹³ Het Rijk is voornemens om in 2024 Nationale Grondwaterreserves (NGR) vast te stellen, inclusief bijbehorende beschermingsregime.

¹⁴ In 2024 vindt aanscherping van de NOVI/Nota Ruimte plaats.

4 Voornemen en alternatieven

4.1 Selectie van zoekgebieden

Hoofdstuk 2 van de NRD geeft aan hoe de zoekgebieden voor de grondwaterwinning binnen de boringsvrije zone Salland Diep zijn geselecteerd. Deze selectie heeft plaatsgevonden op basis van technische criteria, zoals winbaarheid en risico op verzilting. Er is bij deze selectie niet (expliciet) rekening gehouden met mogelijke milieueffecten van nieuwe winningen of van het stopzetten of beperken van bestaande winningen. Vanuit de eigenschappen van de ondergrond en het (grond)watersysteem en de kwetsbaarheid van de omgeving lijken de geselecteerde gebieden niet per definitie voor de hand te liggen. Zo lijkt vooral de locatie van zoekgebied 3 (in het noorden, ten oosten van Raalte) risicovol, gezien de ligging ten opzichte van het gebied Archemerberg, dat onderdeel uitmaakt van het Natura 2000-gebied Vecht- en Beneden-Reggegebied.

In de adaptieve strategie wordt voor de winning uit Salland Diep ook een locatie nabij Olst aangegeven. Ook langs de IJssel (tussen Zwolle en Wijhe) lijken locaties kansrijk, uitgaande van een combinatie van oevergrondwaterwinning, ondiepe en diepe winning uit het Salland Diep (vergelijkbaar met de drinkwaterwinning Engelse Werk).

De Commissie adviseert om in het MER een nadere onderbouwing op te nemen van de geselecteerde zoekgebieden en te motiveren waarom andere gebieden niet in aanmerking komen. Plaats de afweging in een breder perspectief, rekening houdend met de 'beschermbaarheid' en toekomstbestendigheid van de te realiseren drinkwaterwinning. Maak daarbij waar relevant gebruik van ervaringen met diepe winningen nabij Deventer¹⁵ en inzichten uit de 'gebiedsdossiers'¹⁶ en besteed expliciet aandacht aan het milieubelang (inclusief effecten op beschermde natuur en KRW-waterlichamen).

4.2 Alternatieven en optimalisatie

De NRD geeft nog niet concreet aan welke alternatieven in het MER onderzocht zullen worden. Volgens paragraaf 2.5 worden de drie zoekgebieden apart in beschouwing genomen en wordt uitgegaan van een minimale capaciteit van 2 miljoen m³/jaar per locatie. De te onderzoeken alternatieven worden door middel van een aantal iteratieslagen bepaald. Zorg voor een heldere benaming van de (locatie)alternatieven.

Ook vanwege de samenhang met de andere onderdelen van de adaptieve strategie adviseert de Commissie om in het MER te zoeken naar optimalisatie van de grondwaterwinning. Dat betekent dat (door middel van iteratie¹⁷, zoals aangegeven in de NRD) bepaald wordt wat per zoekgebied de maximale te onttrekken hoeveelheid is, uitgaande van een duurzame waterbalans en de randvoorwaarden (zie paragraaf 3.2). Alternatieven kunnen bijvoorbeeld bestaan uit een 'voorkeursvolgorde' tussen de zoekgebieden, als bouwsteen voor de

---

¹⁵ Uit figuur 4 in de NRD, de potentiekaart voor zoetwaterwinning, valt op te maken dat in het verleden winningen zijn vergund in gebieden met een matige of (zeer) lage potentie.

¹⁶ Voor alle drinkwaterwinningen zijn op grond van de Kaderrichtlijn Water gebiedsdossiers opgesteld, met het oog op het beschermen van de kwaliteit en kwantiteit van grond- en oppervlaktewater.

¹⁷ Met een iteratief proces wordt bedoeld dat stappen worden herhaald om het resultaat steeds verder te verfijnen.

adaptieve strategie. Daarbij kunnen ook een of meerdere locaties afvallen als blijkt dat de effecten van een winning (van minimaal 2 miljoen m³), in cumulatie met andere ontwikkelingen, te negatief zijn.

Houd bij de zoektocht naar de maximaal winbare hoeveelheden grondwater rekening met de volgende punten:

- Inzicht in maximaal winbare hoeveelheden hoeft niet te betekenen dat ervoor wordt gekozen deze ook direct te winnen. Gezien de toenemende druk op het grondwater is ook het *reserveren* van strategische voorraden essentieel. Neem deze overweging mee in de afwegingen over de grondwaterwinning, in relatie tot de adaptieve strategie.
- Besteed aandacht aan mogelijke meekoppelkansen, bijvoorbeeld de winning van energie (door middel van winning van warmte uit het onttrokken grondwater¹⁸).
- Besteed op hoofdlijnen aandacht aan de voorzieningen die nodig zijn voor de realisatie van de grondwaterwinningen, zoals puttenvelden, zuiveringsstations, infiltratievoorzieningen en aansluitingen op het drinkwaternet. Dit onderdeel kan later verder worden uitgewerkt voor concrete vergunningaanvragen.

4.3 Referentiesituatie

Beschrijf de bestaande toestand van het milieu in het studiegebied en de te verwachten milieutoestand als gevolg van de autonome ontwikkeling, als referentie voor de te verwachten milieueffecten. Daarbij wordt onder de 'autonome ontwikkeling' verstaan: de toekomstige ontwikkeling van het milieu, zonder dat de voorgenomen activiteit of één van de alternatieven wordt gerealiseerd. Ga bij deze beschrijving uit van ontwikkelingen van de huidige activiteiten in het studiegebied en van nieuwe activiteiten waarover reeds is besloten. Hoofdstuk 3 van de NRD en de systeembeschrijving in de bijlage geven al een vrij uitgebreide beschrijving van de huidige situatie en (in paragraaf 3.8 van de NRD) van de autonome ontwikkelingen.

Maak voor onzekere toekomstige ontwikkelingen gebruik van scenario's of een gevoeligheidsanalyse. Denk daarbij zowel aan regionale ontwikkelingen (zoals nieuwe drinkwaterwinningen in Gelderland, uitbreiding van woongebieden en bedrijvigheid) als aan generieke ontwikkelingen als klimaatverandering (klimaatscenario's van het KNMI¹⁹, Deltaprogramma Ruimtelijke Adaptatie, toename watervraag landbouwgewassen). Dit is alleen relevant voor zover deze ontwikkelingen van invloed kunnen zijn op de te nemen besluiten of andersom.

---

¹⁸ Een TED-systeem (thermische energie uit drinkwater) is een installatie die netto warmte aan het drinkwater onttrekt of daar warmte aan afgeeft.

¹⁹ In oktober 2023 verschijnen de nieuwe klimaatscenario's, ter vervanging de KNMI'14-klimaatscenario's. Tussentijds is het Klimaatsignaal'21 gepubliceerd (oktober 2021).

5 Beoordelingskader

5.1 Algemeen en doelbereik

Paragraaf 4.3 van de NRD beschrijft en onderbouwt het te hanteren beoordelingskader. De Commissie adviseert bij de verdere invulling daarvan rekening te houden met de volgende punten:

- Beschouw de effecten van het voornemen en de alternatieven nadrukkelijk in relatie tot de strategische afwegingen die gemaakt worden in het kader van de adaptieve strategie.
- Toets de alternatieven aan de doelstelling voor de grondwaterwinning en aan de doelstelling van de adaptieve strategie: een 'duurzame toekomstbestendige drinkwaterwinning'.
- Motiveer voor de verschillende thema's de omvang van het gehanteerde studiegebied.
- Onderbouw de keuze van rekenregels/-modellen en van de gegevens waarmee de effecten van het voornemen worden bepaald. Ga ook in op de onzekerheden in deze bepaling, het belang daarvan voor de vergelijking van alternatieven en de wijze waarop effecten geëvalueerd worden.
- In aansluiting op hoofdstuk 4 van dit advies beveelt de Commissie aan om het MER vooral te gebruiken om te bepalen hoe negatieve milieueffecten voorkomen kunnen worden. Ga daarnaast in op de positieve effecten, bijvoorbeeld door stopzetten of beperken van bestaande winningen in kwetsbare gebieden.
- Geef indien nodig aan welke mitigerende maatregelen mogelijk zijn en in welke mate hierbij negatieve effecten verminderd worden.
- Besteed aandacht aan cumulatie van effecten.

In de volgende paragrafen geeft de Commissie specifieke aandachtspunten voor de beschrijving en beoordeling van milieueffecten, die van belang zijn voor de vergelijking van alternatieven en de toetsing aan beleid en wet- en regelgeving. Uitgangspunt voor het voornemen is dat negatieve effecten op het grond- en oppervlaktewater zoveel mogelijk worden voorkomen. De invloed, die het voornemen daarop heeft, is sterk bepalend voor de effecten op natuur en andere aspecten. Het is daarom zinvol om eerst vast te stellen wat het invloedsgebied is van de alternatieven, zodat daarmee het studiegebied voor de indirecte effecten kan worden afgebakend.

5.2 (Geo)hydrologie, bodem en ondergrond

(Geo)Hydrologische modellering

De NRD geeft aan dat de (maximaal) winbare hoeveelheden en de effecten op het (grond)watersysteem worden onderzocht met (geo)hydrologische modelberekeningen. Onderbouw de keuze van het toegepaste geohydrologische model en de invoergegevens waarmee de gevolgen van de diepe drinkwaterwinning uit het Salland Diep worden bepaald. Besteed hierbij aandacht aan de 3D-schematisatie van de bodemopbouw en de kalibratie van het grondwatermodel.

Geef voor het gebruikte model inzicht in de nauwkeurigheid (bandbreedte) van de modelresultaten en beschouw daarbij:

- de onzekerheden in de modelinvoer en de beperkingen van het gebruikte model, bijvoorbeeld de wijze waarop de koppeling met het oppervlaktewater is geschematiseerd;
- de onzekerheden in de resultaten, door gevoeligheidsanalyses uit te voeren voor de meest bepalende modelparameter.

Kies voor de (geo)hydrologische modellering een voldoende groot studiegebied, zodat ook de effecten van bestaande en toekomstige winningen (zoals winningen in het Gelderse deel van de IJsselvallei) in de omgeving hierin meegenomen kunnen worden.

Huidige situatie en autonome ontwikkeling

Geef op basis hiervan inzicht in de huidige situatie en autonome ontwikkeling, inclusief de invloed van klimaatverandering. Beschouw de (nadelige) invloed van bestaande winningen, ondiep, middeldiep en diep. Maak hiervoor gebruik van de gebiedsdossiers. Deze bevatten informatie over de bestaande knelpunten en mogelijke risico's voor de kwaliteit van het grond- en oppervlaktewater binnen het intrekgebied van bestaande winningen en beperkingen voor het gebruik van de vergunde ruimte. Neem in deze beschouwing ook de ervaringen van de recente droge zomers mee.²⁰ Geef een onderbouwde inschatting van de onttrekkingen die de afgelopen jaren plaatsvinden voor berekening en ga na of deze zullen verhevigen dan wel ombuigen.

Effectbeschrijving en beoordeling

De NRD geeft aan welke effecten in het MER onderzocht zullen worden. Tabel 2 van de NRD geeft aan dat de alternatieven kwantitatief beoordeeld worden op de effecten op het grondwatersysteem, zetting en bodemdaling, bodem en grondwaterkwaliteit en op het watersysteem. Verder worden onder andere de invloed op de zoet-zout grens en toekomstige mogelijkheden voor bodemenergiesystemen en geothermie kwalitatief beschreven.

De Commissie heeft hierbij de volgende aandachtspunten:

- Besteed bij grondwatersysteem ook aandacht aan veranderingen in horizontale stromingsrichting, waardoor voeding van bijvoorbeeld natuurgebieden kan wijzigen.
- Ga in op de werking van de aanwezige scheidende laag tussen het eerste en tweede watervoerende pakket en geef inzicht in eventuele risico's op negatieve effecten wanneer deze laag beperkter qua dikte of scheidende werking is. Gebruik hiervoor bijvoorbeeld een gevoeligheidsanalyse.
- Beschrijf de invloed op (en de interactie met) andere bestaande en toekomstige (industriële) grondwaterwinningen in het studiegebied. Besteed hier ook aandacht aan de onttrekkingen door de landbouw voor berekening.
- Beschrijf de effecten van de alternatieven op de kwantiteit en kwaliteit van grond- en oppervlaktewater en toets deze aan de Kaderrichtlijn Water.
- Beoordeel de invloed van de onttrekkingen op de waterbalans. Toets of het evenwicht tussen aanvulling en onttrekking wordt verstoord en of in de toekomst voldoende water beschikbaar is. Betrek hierbij de noodzaak om strategische grondwatervoorraden voor de toekomst te behouden en de relatie met de adaptieve strategie.
- Besteed in brede zin aandacht aan de effecten op de grondwaterkwaliteit en de risico's van 'vergrijzing' van grondwater.²¹

²⁰ Uit de NRD blijkt dat in de zomers van 2018 en 2019 grote hoeveelheden grondwater zijn onttrokken, in sommige gevallen meer dan de vergunde hoeveelheden.

²¹ In het Nederlandse grondwater komen verschillende chemische stoffen voor. Deze stoffen verspreiden zich naar steeds grotere diepten en beïnvloeden langzaam de kwaliteit van steeds meer grondwater. Dit wordt vergrijzing van het grondwater genoemd.

- Besteed aandacht aan de 'worst case situatie', zoals een droge zomer waarin veel onttrekkingen (onder andere voor beregening in landbouwgebieden) plaatsvinden.

5.3 Natuur

Algemeen

Indien de hydrologische effecten daartoe aanleiding geven en effecten op de natuur niet uitgesloten kunnen worden, geef dan in het MER een algemeen beeld van de natuur in het studiegebied en verschillende samenhangende deelgebieden met een verschillend karakter. Geef daartoe een globale landschapsecologische systeemanalyse van het studiegebied.²² Geef de waardevolle gebiedsdelen op kaart aan. Geef een algemeen beeld van de belangrijkste processen en problemen, de natuurwaarden, de verschillende leefgebieden en de aanwezige soortgroepen. Geef vervolgens aan welke kenmerkende habitattypen en soorten aanwezig zijn, en hun onderlinge relaties.²³

Beschrijf de autonome ontwikkeling van de natuur in het studiegebied. Geef aan voor welke dieren en planten aanzienlijke gevolgen te verwachten zijn, wat de aard van de gevolgen is en wat deze gevolgen voor de populaties betekenen.

Natura 2000

Beschrijf voor Natura 2000-gebieden die mogelijk beïnvloed worden:

- de instandhoudingsdoelstellingen voor de verschillende soorten en habitattypen en geef aan of sprake is van een behoud- of verbeterdoelstelling;
- de actuele en verwachte oppervlakte en kwaliteit van habitattypen en leefgebieden;
- de actuele en verwachte populatieomvang aan de hand van meerjarige trends.

Onderzoek of er gevolgen voor de Natura 2000-gebieden zijn ten opzichte van de referentiesituatie. Soms kan op grond van objectieve gegevens niet worden uitgesloten dat het voornemen, afzonderlijk of in combinatie met andere plannen of projecten, significante gevolgen kan hebben voor Natura 2000-gebieden. Dan moet een Passende beoordeling opgesteld worden, waarbij rekening wordt gehouden met de instandhoudingsdoelstellingen van dat gebied.

De Commissie adviseert om de eventuele Passende beoordeling op te nemen in het MER, zodat alle milieu-informatie over het plan bij elkaar staat. Onderzoek in de Passende beoordeling of het zeker is dat het plan of project de natuurlijke kenmerken van het gebied niet aantast. In de Passende beoordeling mogen bij deze beoordeling mitigerende maatregelen worden meegenomen. Uit de wetgeving volgt dat een project of plan alleen doorgang kan vinden als de zekerheid wordt verkregen dat de natuurlijke kenmerken niet worden aangetast, of de zogenaamde ADC-toets met succes wordt doorlopen.

Natuur Netwerk Nederland (NNN)

Beschrijf voor de gebieden uit het NNN in en rond het plangebied de wezenlijke kenmerken en waarden. Onderzoek welke gevolgen het initiatief op deze actuele en potentiële

²² Door middel van een systeemanalyse kan de huidige toestand van het systeem worden vastgesteld, evenals de belangrijkste drukfactoren, zoals stikstof, water, bodem en klimaatverandering, en bepalende (gebieds)processen.

²³ Benut hiervoor de (eventueel) beschikbare informatie uit bijvoorbeeld de natuurdoelanalyses Natura 2000 en/of de gebiedsprogramma's NPLG.

kenmerken en waarden heeft. Houd daarbij rekening met externe werking. Voor het NNN geldt provinciaal beleid. Geef aan hoe het NNN provinciaal is uitgewerkt en of het voornemen hierin past. Beschrijf indien nodig mogelijke mitigerende en/of compenserende maatregelen om negatieve effecten te voorkomen of te verminderen.

5.4 Overige aspecten

In de NRD wordt in paragraaf 3.5 ingegaan op cultuurhistorie en archeologie. Aangegeven is dat er sprake is van hoge archeologische verwachtingen op locaties waar de essen gelegen zijn en deze komen ook voor binnen de drie zoekgebieden. Vervolgens zijn deze aspecten niet opgenomen in het beoordelingskader in paragraaf 4.3.

De Commissie adviseert om de effecten op landschappelijke waarden en cultureel erfgoed (inclusief archeologische waarden) alsnog op te nemen in het beoordelingskader. De effecten kunnen in eerste instantie op hoofdlijnen worden beschreven. Voor vervolgbesluiten (vergunningverlening) zal waarschijnlijk meer detailinformatie nodig zijn.

6 Overige onderwerpen

6.1 Leemten in milieu-informatie en onzekerheden

Laat zien over welke milieuaspecten er door gebrek aan gegevens onvoldoende informatie is. Spits dit toe op milieuaspecten die in verdere besluitvorming een belangrijke rol spelen, zodat de consequenties van deze leemte beoordeeld kunnen worden. Besteed specifiek aandacht aan de onzekerheden over de aanwezigheid en scheidende werking van de scheidende laag boven het diepe watervoerend pakket. Geef ook aan of dat wat ontbreekt op korte termijn kan worden ingevuld.

6.2 Vorm, presentatie en samenvatting

De vergelijking van de alternatieven verdient bijzondere aandacht. Presenteer de vergelijking bij voorkeur met behulp van tabellen, figuren en kaarten. Zorg voor:

- een zo beknopt mogelijk MER, onder andere door achtergrondgegevens niet in de hoofdtekst zelf te vermelden, maar in een bijlage op te nemen;
- een verklarende woordenlijst, een lijst van gebruikte afkortingen en een literatuurlijst;
- gebruik eenduidige en correcte (geo)hydrologische termen;²⁴
- recent, goed leesbaar kaartmateriaal, met een duidelijke legenda;
- een voor een breed publiek leesbare beknopte samenvatting, waarin de belangrijkste conclusies van het MER staan.

---

²⁴ In de NRD worden begrippen als transmissiviteit, doorlaatvermogen, watervoerend vermogen door elkaar gebruikt. Met K (m/d) wordt niet waterdoorlatendheid, maar de doorlaatfactor bedoeld.

BIJLAGE 1: Projectgegevens

Advies van de Commissie over het op te stellen MER

De Commissie bestaat uit een werkgroep van deskundigen. Deze werkgroep geeft aan welke onderwerpen naar zijn mening moeten worden behandeld in het MER en met welke diepgang. Om zich goed op de hoogte te stellen van de situatie heeft de werkgroep het gebied bezocht waar milieugevolgen kunnen optreden. Meer informatie over de [Commissie](#) en over haar [werkwijze](#) vindt u op onze website.

Samenstelling van de werkgroep

Bij dit project bestaat de werkgroep uit:

ir. Lidwien Besselink
drs. Pieter Jongejans (secretaris)
drs. Allard van Leerdam
prof. dr. ir. Hans Mommaas (voorzitter)
dr. ir. Rob Nieuwkamer

Besluit(en) waarvoor dit milieueffectrapport wordt opgesteld

Het is nog niet bekend welk besluit of welke besluiten zullen worden genomen. Mogelijk een herziening van de omgevingsvisie en/of van de omgevingsverordening

Waarom wordt hiervoor een milieueffectrapport opgesteld?

Voor activiteiten die grote milieugevolgen kunnen hebben, kan in Nederland een MER vereist zijn. De bijlagen C en D bij het Besluit milieueffectrapportage geven aan om welke [activiteiten](#) het gaat. Voor deze procedure gaat het in ieder geval om de activiteit C15.1, D15.2, "onttrekking van grondwater". Een MER is ook nodig omdat effecten op Natura 2000-gebieden kunnen optreden die in een Passende beoordeling moeten worden beschreven. Daarom wordt een plan-MER opgesteld.

Bevoegd gezag besluit(en)

Provinciale Staten van Overijssel.

Initiatiefnemer besluit(en)

Gedeputeerde Staten van de provincie Overijssel.

Heeft de Commissie ook zienswijzen en adviezen bij haar advies betrokken?

De Commissie heeft alle zienswijzen en adviezen gelezen die het bevoegd gezag tot en met 4 april 2023 heeft toegestuurd. Ze heeft ze in haar advies verwerkt, voor zover relevant voor het MER.

Waar vind ik de stukken die de Commissie heeft gebruikt?

U vindt de projectstukken die bij het advies zijn gebruikt, door op www.commissiemer.nl projectnummer [3703](#) in te vullen in het zoekvak.

Commissie voor de milieueffectrapportage
A. v. Schendelstraat 760
3511 MK Utrecht

t 030-2347666
e mer@eia.nl
w commissiemer.nl

